

05/2012

ELÄKETURVAKESKUKSEN TILASTORAPORTEJA

Työeläkkeiden rahoitus vuonna 2011

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

05/2012

ELÄKETURVAKESKUKSEN TILASTORAPORTTEJA

Työeläkkeiden rahoitus vuonna 2011

Marja Kiviniemi

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Puhelin: 010 7511

Sähköposti: etunimi.sukunimi@etk.fi

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Telefon: 010 7511

E-post: förnamn.efternamn@etk.fi

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 ELÄKETURVAKESKUS, FINLAND

Telephone +358 10 7511

E-mail: firstname.surname@etk.fi

Helsinki 2012

ISSN-L 1459-3823

ISSN 1459-3823 (painettu)

ISSN 1798-7466 (verkkojulkaisu)

LUKIJALLE

Tässä tilastoraportissa kerrotaan työeläkkeiden rahoituksen peruspiirteet vuonna 2011 ja esitetään aiheeseen liittyviä tilastolukuja muun muassa maksetuista eläkkeistä, niiden rahoittamiseksi kerätyistä vakuutusmaksuista, kertyneistä eläkevaroista ja eläkelaitosten sijoitustoiminnasta. Raportin liitteeksi on koottu aiheeseen liittyviä keskeisimpiä tilastosarjoja vuosilta 2009–2011. Tilastoliitteen kokoamistyössä on ollut mukana myös Eläketurvakeskuksen asiantuntija Eeva Puuperä.

Työeläkevaroja oli vuoden 2011 lopussa yhteensä 136 miljardia euroa, mikä oli noin 70 prosenttia bruttokansantuotteesta. Sijoitusvarojen arvot alenivat vuoden loppua kohti voimakkaasti ja tuotot kääntyivät negatiivisiksi. Nettotuotot käyvin arvoihin olivat -2,7 prosenttia. Lakisääteisten työeläkemenojen osuus bruttokansantuotteesta oli vajaat 11 prosenttia ja palkkasummasta lähes 26 prosenttia.

Työeläkelaitosten vakavaraisuussäätelyä koskevaa uudistystä on tehty vaiheittain. Ensimmäinen, eläkelaitosten vakavaraisuusrajojen laskemista ja vastuuvelan kattamista koskeva muutos (219/2011) tuli voimaan jo vuoden 2011 alusta. Toisen vaiheen muutosten valmistelu aloitettiin vuoden 2011 aikana ja mm. työeläkelaitosten riskinkantokykyä vahvistamaan tähtäävä laki (441/2012) tulee voimaan 1.1.2013. Kolmannessa vaiheessa pyritään toteuttamaan vakavaraisuusmekanismin ja katesäännösten pitkän aikavälin uudistukset, jotka tulevat mahdollisesti voimaan vuonna 2016.

Vuoden 2011 alussa osa valtion eläkeasioihin liittyvistä tehtävistä siirrettiin Valtiokonttorista Kevaan. Valtiokonttorin hoidettavaksi jäivät edelleen työnantaja-asiakkaisiin kohdistuvat tehtävät sekä valtion eläkkeisiin liittyvä aktuaari- ja tilastotoiminta. Nämä tehtävät siirtyvät Kevalle vuoden 2013 alusta. Evankelis-luterilaisen kirkon ja Kansaneläkelaitoksen henkilöstön eläkkeiden käsittely on hoidettu Kevassa vuodesta 2012 lähtien.

Helsingissä joulukuussa 2012

Eläketurvakeskus

Raportissa käytetyt lakilyhenteet:

TyEL Työntekijän eläkelaki

MEL Merimieseläkelaki

KuEL Kunnallinen eläkelaki

VaEL Valtion eläkelaki

KiEL Evankelis-luterilaisen kirkon eläkelaki

YEL Yrittäjän eläkelaki

MYEL Maatalousyrittäjän eläkelaki

Säädös 853/2008: Laki lakisääteistä eläkevakuutustoimintaa harjoittavien eläkelaitosten vanhuuseläkkeiden rahastointia ja toimintapääomaa koskevien säännösten väliaikaisesta muuttamisesta

Säädös 327/2010: Laki lakisääteistä eläkevakuutustoimintaa harjoittavien eläkelaitosten vanhuuseläkkeiden rahastointia ja toimintapääomaa koskevien säännösten väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Säädös 219/2011: Laki eläkelaitoksen vakavaraisuusrajan laskemisesta ja vastuuvelan kattamisesta annetun lain muuttamisesta

Säädös 441/2012: Laki eläkelaitoksen vakavaraisuusrajan laskemisesta ja vastuuvelan kattamisesta annetun lain muuttamisesta

Säädös 1190/2010: Laki yrittäjän eläkelain 3 §:n muuttamisesta

SISÄLTÖ

1 Työeläkkeiden rahoituksen pääperiaatteet	7
2 Vakuuttamisvelvollisuus	8
3 Työeläkemaksut	9
4 TyEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus	10
4.1 Eläkekohtainen rahoitustekniikka	11
4.2 TyEL-vakuutusmaksu ja sen osat	12
4.3 Vastuovelka / Eläkevastuu.....	13
5 MEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus	14
6 KuEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus	15
7 VaEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus	16
8 KiEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus	17
9 YEL:n ja MYEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus	18
10 Työeläkevarat ja sijoitustoiminta	20
10.1 TyEL- ja MEL-eläkelaitosten vakavaraisuus ja siihen liittyvät säännökset	22
10.2 TyEL- ja MEL-eläkelaitosten rahastonsiirtovelvoite ja siihen liittyvät kertoimet	23
11 Tilastolähteet ja luokitukset	24
Liitetaulukot	25
Taulukko 1. Eläkelaitosten lakikohtaiset maksutulot ja työeläkemenot vuonna 2011, yksityinen ja julkinen sektori erikseen.	
Taulukko 2. Keskimääräisen perustariffin mukaisen TyEL-vakuutus- maksun osat.	
Taulukko 3. Vakuutusmaksuprosentit.	
Taulukko 4. Palkat ja työtulot, milj. euroa.	
Taulukko 5. Työeläkemaksutulo eläkelaitosten tilinpäätöstietojen mukaan, milj. euroa.	
Taulukko 6. Kokonaisliikekulut, ETK:n kustannusosuudet, milj. euroa.	
Taulukko 7. Eläkelaitosten maksamat eläkkeet milj. euroa.	
Taulukko 8. Kunkin eläkelain mukaan karttunut eläkemeno, milj. euroa.	
Taulukko 9. Vastuovelka eläkelaitosten tilinpäätöstietojen mukaan, milj. euroa.	

- Taulukko 10. Keskimääräinen vakavaraisuusaste ja perustekorko, %.
- Taulukko 11. Sijoituskanta eläkelaitosryhmittäin, mrd. euroa.
- Taulukko 12. Sijoitusjakaumat eläkelaitosryhmittäin, %.
- Taulukko 13. Sijoitusten nettotuotot käyvin arvoin, %.
- Taulukko 14. Sijoitustuotot käyvin arvoin keskimäärin vuosilta 1998–2011 ja 2007–2011, %.

1 Työeläkkeiden rahoituksen pääperiaatteet

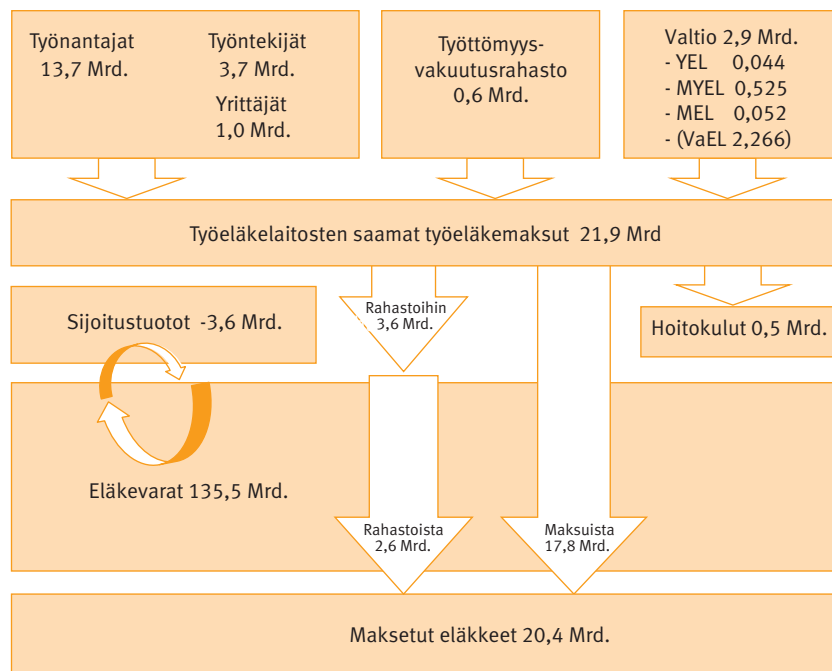
Lakisäätöiset työeläkkeet rahoitetaan joko kunkin vuoden työeläkemaksuilla eli jakojärjestelmällä tai osittain rahastoivalla periaatteella, jolloin niihin käytetään sekä työeläkemaksuja että aiemmin kerättyjä rahastoja. Osittain rahastoivalla tekniikalla kustannetaan yksityisalojen palkansaajien eläkkeet. Merimieseläkkeiden kustannuksiin osallistuu lisäksi valtio maksamalla kolmanneksen eläkemenosta. Valtio osallistuu myös yrittäjien ja maatalousyrittäjien eläkkeiden kustannuksiin maksamalla niistä sen osan, joihin jakojärjestelmällä kerätyt vakuutusmaksut eivät riitä. Julkisalojen eläkkeet rahoitetaan puskurirahastoilla tuetuilla jakojärjestelmillä.

Työeläkelaitokset maksavat palkansaajien eläkkeet työnantajilta ja työntekijöiltä perimällä eläkemaksuilla. Palkattomilta päiväraha-ajoilta karttuneiden eläkeosien kustannuksiin osallistuvat kaikki eläkelaitokset. Yksityisalojen palkansaajien eläkkeisiin käytetään jatkuvasti myös ennakoon kerättyjä työeläkevaroja ja niille saatuja tuottoja. Työttömyysvakuutusrahasto kustantaa työttömyys- ja koulutuspäivärahojen sekä vuorottelukorvausten perusteella karttuvaa eläketurvaa. Lisäksi valtio korvaa eläkelaitoksille niiden maksamat työeläkkeisiin liittyvät etuudet opiskeluajoilta ja alle kolmevuotiaiden lasten hoitamisen ajoilta.

Kuviossa 1 on esitetty yksinkertaistettuna työeläkkeisiin liittyvät rahavirrat vuodelta 2011 ja tämän raportin liitteenä taulukossa 1 on tilastoitu kaaviota vastaavat lakikohtaiset maksutulo- ja eläkemeno-osuudet.

Kuvio 1.

Työeläkemaksut, eläkevarat ja eläkemenot vuonna 2011, mrd. euroa.

Työeläkevakuuttajien lukumäärä vuoden 2011 lopussa oli 37 ja vakuutettujen palkkasumma 79 miljardia euroa. Työeläkevakuutusyhtiöitä ja eläkekassoja oli molempia seitsemän, eläkesäätiöitä 14 sekä lisäksi Merimieseläkekassa ja Maatalousyrittäjien eläkelaitos. Palkkoja ja työtuloja näissä eläkelaitoksissa vakuutetuille kertyi 57 miljardia euroa. Julkisen puolen palkkasumma oli yhteensä 23 miljardia euroa.

Keva hoitaa kunta-alojen, valtion ja evankelis-luterilaisen kirkon sekä Kelan toimihenkilöiden työeläkeasioita. Ortodoksisen kirkon eläkeasioiden toimeenpanosta vastaa laista riippuen työeläkeyhtiö, Keva tai ortodoksisen kirkon keskusrahasto. Ahvenanmaan maakunnan hallituksen työntekijöiden ja viranhaltijoiden eläketurvasta vastaa maakuntahallituksen finanssiostasto. Suomen Pankin eläkeasioita hoitaa Innova Henkilöstörahasto- ja Eläkepalvelut Oy.

Kaikki työeläkelaitokset maksoivat vuoden aikana lakisääteisiä työeläkkeitä 20,4 miljardia euroa, josta yksityisalojen osuus oli 12,8 miljardia euroa ja julkisalojen 7,6 miljardia euroa. Työeläkemaksuja kerättiin kaikkiaan 21,9 miljardia euroa. Luvussa ovat mukana Työttömyysvakuutusrahaston eläkejärjestelmään maksamat suoritukset ja valtion kustantamat osuudet. Työeläkevaroja järjestelmässä oli vuoden 2011 lopussa 136 miljardia euroa. Eläkevaroja kertyy ja purkautuu kunkin vuoden aikana rahastoiduista ja maksetuista eläkeristä sekä sijoitusomaisuudelle saaduista tuotoista.

Eläkkeet maksetaan pääasiassa *viimeisen laitoksen periaatteen* mukaan eli eläkkeen myöntää ja maksaa eläkelaitos, jossa työntekijä oli viimeksi vakuutettuna ennen eläkkeelle jäämistään. Yksityisalojen eläkejärjestelmässä eläkekohtaisesti etukäteen rahastoitavat varat kerätään kulloinkin siihen eläkelaitokseen, jossa työntekijä on vakuutettuna. Kunkin eläkkeen rahastoitu osuus voi siten olla useamman eläkelaitoksen vastuulla, jos vakuutettu työskentelee eri eläkelaitoksissa vakuutettujen työnantajien palveluksessa työuransa aikana. Kunkin eläkelaitos vastaa aiemmin rahastoimastaan eläkeosasta eläkkeen suorittamisen ajan.

Käytännössä viimeisen laitoksen mukainen tekniikka tarkoittaa sitä, että eläkelaitos, joka aikanaan maksaa eläkkeen, perii muilta eläkelaitoksilta kyseiseen eläkkeeseen mahdollisesti sisältyvät muiden eläkelaitosten vastuulla olevat eläkeosat Eläketurvakeskuksen hoitaman kustannustenjakoselvittelyn avulla. Tätä tekniikkaa ja siihen liittyvää rahaliikennettä selostetaan tarkemmin Eläketurvakeskuksen julkaisuissa *Työeläkkeiden kustannustenjako ja Tilastoraportti vuoden 2011 kustannustenjaosta*.

2 Vakuuttamisvelvollisuus

Työnantaja voi järjestää työntekijöilleen eläkevakuutuksen TyEL-toiminnan osalta joko työeläkevakuutusyhtiössä, eläkekassassa tai eläkesäätiössä. MEL:n mukainen työskentely vakuutetaan Merimieseläkekassassa.

Yrittäjät vakuuttavat eläketurvansa joko eläkevakuutusyhtiössä tai YEL-toimintaa harjoittavassa eläkekassassa. Maatalousyrittäjien eläkelaitos hoitaa maatalousyrittäjien ja apurahansaajien eläkkeiden vakuuttamista.

Kevan jäsenyhteisöt eivät erikseen vakuuta työntekijöitään vaan oikeus KuEL:n mukaiseen eläketurvaan syntyy jäsenyhteisöön kuulumisen myötä. Valtion palveluksessa olevat kuuluvat niin ikään VaEL:n piiriin ilman työnantajan vakuuttamisvelvollisuutta.

Evankelis-luterilaisen kirkon palveluksessa olevien eläketurva määräytyy KiEL:n perusteella. Ortodoksisen kirkon työntekijät ovat työtehtävästä ja työsuhteen alkamisvuodesta riippuen vakuutettuina joko TyEL:n, VaEL:n tai Ortodoksisesta kirkosta annetun lain mukaan. Suomen Pankin ja muiden pienempien julkisoikeudellisten laitosten työntekijöiden eläketurva pohjautuu soveltuvin osin VaEL:n mukaiseen turvaan. Ahvenanmaan maakuntahallitukseen ennen vuotta 2008 palkattuun henkilöstöön sovelletaan omaa eläkesääntöä ja sen jälkeen palkattuihin TyEL:iä.

3 Työeläkemaksut

Työnantajien ja työntekijöiden maksamat eläkemaksusuudet perustuvat kullekin työntekijälle maksettuun palkkaan. Yleensä työnantaja maksaa pääosan maksusta, mutta merimieseläkelain piirissä työnantajilla ja työntekijöillä on sama maksuprosentti. Yrittäjien ja maatalousyrittäjien eläkemaksut riippuvat heidän työtuloistaan. Taulukossa 1 on esitetty eri eläkelakien mukaiset keskimääräiset vakuutusmaksuprosentit vuonna 2011.

Taulukko 1.

Keskimääräiset työeläkemaksut vuonna 2011.

Palkansaajat	Maksukertymä	Työntekijän osuus	
	% työtulosta	alle 53 v.	vähintään 53 v.
TyEL	22,1	4,7	6,0
MEL	22,2	11,1	11,1
KuEL ¹	28,7	4,7	6,0
VaEL	25	4,7	6,0
KiEL	32	4,7	6,0
Yrittäjät	% työtulosta	alle 53 v.	vähintään 53 v.
YEL ²	20,2	21,6	22,9
MYEL ³	11,3/10,9	21,6	22,9

¹ KuEL-maksu sisältää palkka- ja eläkemenoperusteiset maksuosat.

² Keskimääräinen YEL-maksuprosentti. Alle ja yli 53-vuotiaiden maksuprosentit ovat yrittäjille vahvistettuja YEL-maksuprosentteja ilman aloittavien yrittäjien maksualennuksia.

³ Maksukertymä-sarakkeessa ensimmäinen luku on maatalousyrittäjien keskimääräinen maksuprosentti ja toinen on apurahansaajien keskimääräinen maksuprosentti. Alle ja yli 53-vuotiaiden maksuprosentit ovat vahvistettuja MYEL-perusprosentteja.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa vuosittain TyEL- maksujen perusteet, jotka määrittelevät eri maksujen osat. Vakuutusmaksun eri osia on kuvattu tarkemmin kohdassa 4.2 ja liitteen taulukossa 2.

TyEL-maksun tasoon liittyvät perusteet valmistellaan Työeläkevakuuttajat TELA:n asettamissa työryhmissä työeläkevakuutusyhtiöiden ja Eläketurvakeskuksen tuottamien tilastotietojen ja laskelmien perusteella. Lisäksi maksutasoa käsitellään työmarkkinoiden keskus-

järjestöjen eläkeneuvotteluryhmässä. Esimerkiksi työeläkemaksua koskevissa neuvotteluissa on sovittu, että TyEL-maksua nostetaan tasaisesti 0,4 prosenttiyksikköä vuodessa aina vuoteen 2016 saakka.

KuEL-järjestelmässä työeläkkeiden rahoitus perustuu pääasiassa Kevan jäsenyhteisöjen yhteisvastuullisiin maksuosuuksiin. Maksua pyritään kuitenkin säätämään niin, että se vastaa tasoltaan TyEL-maksua lukuun ottamatta eläkemenoperusteista maksun osaa, josta kerrotaan tarkemmin kohdassa 6. Kunta-alojen eläkemaksujen suuruudesta päättää Kevan valtuuskunta.

Vuoden 2013 alusta lähtien Keva huolehtii Valtiokonttorin sijaan valtion eläkemaksujen perimiseen liittyvistä tehtävistä. Valtiokonttori tilitti kuitenkin vielä vuonna 2011 eläkemaksut (ilman hoitokuluosaa) Valtion Eläkerahastoon, josta siirretään varoja valtion talousarvioon eläkkeiden maksamista varten. Siirtomäärä on 40 prosenttia eläkemenosta. Valtiokonttori vahvisti edelleen myös VaEL:n mukaiset vakuutusmatemaattiset perusteet lukuun ottamatta maksun hoitokuluosaa, jonka vahvisti valtiovarainministeriö. Valtion eläkkeet maksettiin Kevan maksujärjestelmästä.

Kirkon eläkejärjestelmän rahoitus perustuu myös työnantajien ja työntekijöiden eläkemaksuihin ja järjestelmää tukeviin puskurirahastoihin. KiEL-eläkemaksujen perusteet vahvistaa kirkolliskokous. Kirkon eläketoimintaan liittyvät tehtävät hoitaa nykyisin Keva.

Työntekijöiden eläkemaksuprosentit ovat yhtä suuria sekä yksityisen että julkisen puolen järjestelmissä lukuun ottamatta merimiehiä. Molemmilla sektoreilla työntekijän maksu riippuu iästä ja se on 53 vuoden täyttämisen jälkeen 1,9/1,5-kertaa korkeampi kuin sitä ennen. Vakuutusmaksutasossa vuosittain tapahtuvat muutokset jaetaan puoliksi työnantajan ja työntekijän kesken.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa myös YEL- ja MYEL-maksujen perusteet. Yrittäjien ja maatalousyrittäjien vakuutusmaksuprosentit ovat sidoksissa keskimääräiseen TyEL-maksuun. Yrittäjämaksuista kerrotaan tarkemmin kohdassa 9. Muiden eläkelakien mukaisia maksuja kuvataan kodissa 4-8.

4 TyEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus

Työeläkevakuutusyhtiössä työntekijänsä vakuuttanut työnantaja maksaa yhtiölle vakuutusmaksuna tietyn prosenttiosuuden kunkin työntekijän palkasta. Koska maksun taso on päätetty ennakkoon, siitä saattaa kertyä yli- tai alijäämää, joka siirretään sitä varten varattuihin puskurirahastoihin, joita ovat vakuutusliikettä tasaava tasoitusmäärä ja jakojärjestelmäosa tasaava tasausvastuu.

Vakuutusmaksun tasoa määrättäessä maksu pyritään mitoittamaan siten, että se kattaa työttömyysvakuutusrahaston maksun kanssa kyseisen tilivuoden tasauseläkemenon, rahoitavan vastuuvelan muutoksen, hoitokulut sekä saamatta jääneistä työeläkemaksuista koi-
tuvat maksutappiot. Tasauseläkemenon on eläkelaitosten yhdessä jakojärjestelmällä kustantama eläkemenon. Tasauseläkemenon heilahtelujen vaikutusta vakuutusmaksuihin tasataan si-

tä varten kerätyllä puskurirahastolla (tasoitusmäärä). Tasoitusmäärällä pyritään hillitsemään ns. suurten ikäluokkien eläkkeelle siirtymisestä aiheutuvaa maksurasitusta. Vuonna 2011 tasoitusmäärä vastasi suuruudeltaan lähes ko. vuoden tasauseläkemenoa eli noin 9 miljardia euroa.

Työnantajille voidaan antaa maksun alennuksena asiakashyvitystä sijoitustoiminnan tuotoista ja mahdollisesta hoitokulujen ylijäämästä, jos eläkelaitosten vakavaraisuus sen sallii. Maksuun voidaan tehdä myös tilapäisiä muutoksia. TyEL-maksun eri osista on kerrottu tarkemmin kohdassa 4.2.

Vuonna 2011 tilapäisen alennuksen ja hyvitykset sisältävät TyEL:n mukaiset maksuprosentit olivat

Työnantajat, keskimäärin 17,1 %

- työntekijät, keskimäärin 5,0 %
 - alle 53-vuotiaat 4,7 %
 - 53 vuotta täyttäneet 6,0 %
- keskimääräinen maksu yhteensä 22,1 %.

Eläkekassassa tai eläkesäätiössä työntekijöilleen eläkevakuutuksen järjestänyt työnantaja maksaa vakuutus- tai kannatusmaksua määrän, joka riittää yhdessä eläkelaitoksen tuottojen kanssa sen vastuuelan muutokseen, eläkkeiden maksamiseen ja eläkelaitoksen muiden kulujen peittämiseen. Maksu joustaa tarvittaessa eläkelaitoksen vakavaraisuudesta riippuen ja sitä voi muuttaa kesken vuotta. Työntekijät maksavat kuitenkin aina sosiaali- ja terveysministeriön vahvistaman maksuosuuden.

Eläketurvakeskuksen tilastoraportissa *Yritysten työeläkemaksut vuonna 2011* esitetään työeläkeyhtiöiden, eläkesäätiöiden ja eläkekassojen tiedoista laskettu vuonna 2011 toteutunut toimialakohtainen keskimääräinen TyEL-vakuutusmaksuprosentti.

4.1 Eläkekohtainen rahoitustekniikka

Vanhuuseläkkeitä varten rahastoidaan puolen prosentin vuotuista eläkekarttumaa vastaava määrä 18–54-vuotiaiden tekemästä työstä. Lisäksi rahastoituja eläkeosia täydennetään sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamalla korotuskertoimilla, jotka on esitetty Työeläkeläkipalvelussa (www.tyoelakelakipalvelu.etk.fi). Täydennykset kohdistetaan tällä hetkellä 55 vuotta täyttäneille. Rahastoimattoman osan eläkkeistä eläkelaitokset kustantavat aikanaan yhteisesti vakuutusmaksun tasausosalla. Vuonna 2011 maksetuista TyEL- ja MEL-vanhuuseläkkeistä oli rahastoitu ennakoon noin 16 prosenttia.

Työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeitä eläkelaitokset eivät rahastoi vanhuuseläkkeiden tapaan vuosittaisella ennakorahastoinnilla vaan vasta kunkin eläkkeen alkaessa eläkelaitos varaa vakuutusmatemaattisin periaattein lasketun erän alkavan eläkkeen maksamista varten. Tiettyjen ansiorajojen alittuessa eläkelaitokset kustantavat työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeitä jakojärjestelmällä. TyEL- ja MEL-työkyvyttömyyseläkkeistä oli rahastoitu ennakoon noin 56 prosenttia ja työttömyyseläkkeistä 63 prosenttia vuonna 2011.

Osa-aika- ja perhe-eläkkeitä ei rahastoida etukäteen vaan ne kustannetaan jakojärjestelmällä. Sillä kustannetaan myös kaikkien eläkkeiden indeksitarkistuksista aiheutuvat menot ja palkattomilta päiväraha-ajoilta karttuneiden eläkeosien kustannukset.

Eläkelajikohtaisista rahoitusperiaatteista kerrotaan yksityiskohtaisemmin Eläketurvakeskuksen julkaisemassa *Työeläkkeiden kustannustenjako* -käsikirjassa.

4.2 TyEL-vakuutusmaksu ja sen osat

TyEL-yhtiöiden vakuutusmaksu koostuu rahastoivan järjestelmän ja jakojärjestelmän mukaisista osista. Maksuun sisältyvillä vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkeosilla kustannetaan näiden eläkelajien rahastoiduista osista syntyvä eläkevastuu. Em. eläkkeiden yhteisesti kustannettavat osat kustannetaan jakojärjestelmän mukaisella tasausosalla. Tasausosalla kustannetaan lisäksi mm. perhe- ja osa-aikaeläkkeet sekä indeksikorotukset.

Muita maksuosia ovat hoitokustannusosa, maksutappio-osa ja lakisääteisten maksujen osa. Viimeksi mainitulla kustannetaan TyEL 180 §:ssä tarkoitettut Eläketurvakeskuksen kustannukset, Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 16 §:ssä tarkoitettu oikeushallintomaksu sekä Finanssivalvontaa koskevan lain 5 §:n mukainen maksu.

TyEL:n mukaista keskimääräistä kokonaismaksua alentaa hyvitysosa, joka määräytyy työnantajakohteisesti mm. eläkelaitoksen sijoitustoiminnan tuottojen ja liikekulusäästöjen perusteella. Työeläkeyhtiö voi jakaa hyvityksiä sen toimintapääomaan kertyneistä sijoitustuotoista ja hoitokuluylijäämistä, jos yhtiön vakavaraisuus sen sallii. Hyvitykset voivat olla enintään 1,1 prosenttia yhtiön toimintapääomasta ja puolet hoitokuluylijäämästä. Hyvitykset jaetaan työnantajille puoliksi niiden vakuutusmaksujen suhteessa ja puoliksi vakuutuskohtaisesti kertyneiden rahastojen suhteessa.

Vuonna 2011 työkyvyttömyyseläkemaksuista kertynyttä puskuria purettiin maksun tilapäisellä alennuksella, joka oli työnantajasta riippuen 0–0,5 prosenttiyksikköä ja keskimäärin 0,3 prosenttia palkoista.

Vanhuuseläkeosan suuruuteen vaikuttavat työntekijän ikä ja sukupuoli. Maksulla kerätyt varoja käytetään aikanaan eläkkeiden vanhuuseläkeosien maksamiseen varoille saatu tuotto ja muut vakuutustekniset tekijät huomioon ottaen.

Työttömyyseläkeosa oli nolla. Työttömyyseläkkeitä ei myönnetä enää vuonna 1950 tai sen jälkeen syntyneille ja jo aiemmin kerättyjen varojen arvioitiin riittävän tarkasteluvuonna maksettuihin eläkkeisiin.

Työkyvyttömyyseläkeosaan vaikuttaa mm. työnantajan koko ja toteutuneet työkyvyttömyystapaukset. Vuonna 2011 pienet sopimustyönantajat, joilla työntekijöiden ansiot (vuonna 2009) olivat alle 1,788 miljoonaa euroa, maksoivat vakuutettujen palkkoihin suhteutettua perusprosentin mukaista työeläkemaksua.

Vakuutettujen palkkasumman ylittäessä 1,788 miljoonaa euroa (vuonna 2009) *sopimustyönantajat* maksoivat osittain perusmaksun sijaan kunkin yrityksen työkyvyttömyysriskistä riippuvaa, ns. maksuluokkamallin mukaista työkyvyttömyyseläkemaksua. Työnantajan maksuluokka perustui työnantajalle laskettuun riskisuhteeseen, joka saatiin uusien myönnettujen työkyvyttömyyseläkkeiden rahastoidun eläkemenon suhteena TyEL:n keskimääräisen riskin mukaiseen teoreettiseen työkyvyttömyyseläkemenoon. Taulukossa 2 on esitetty käytössä olleet maksuluokat ja eri rajat vuonna 2011.

Taulukko 2.

Suurtyönantajien työkyvyttömyyseläkemaksuihin liittyvät maksuluokat TyEL-yhtiöissä vuonna 2011.

Maksuluokka	Maksuluokkien riskisuhderajat	Maksuluokkakerroin	Maksuluokkamaksu, % palkasta
11	vähintään 5	5,50	5,50
10	4,00 – 4,99	4,50	4,50
9	3,00 – 3,99	3,50	3,50
8	2,50 – 2,99	2,75	2,75
7	2,00 – 2,49	2,25	2,25
6	1,50 – 1,99	1,75	1,75
5	1,20 – 1,49	1,35	1,35
4	0,80 – 1,19	1,00	1,00
3	0,50 – 0,79	0,65	0,65
2	0,20 – 0,49	0,35	0,35
1	alle 0,2	0,10	0,10

Vakuutusmaksuun sisältyvä, maksuluokan perusteella määräytyvä työkyvyttömyyseläkeosa lasketaan kertomalla perusmaksu taulukossa esitetyllä maksuluokkakertoimella. Maksuluokka neljä on perusluokka, jossa maksuluokkakerroin on yksi ja maksu vastaa TyEL:n keskimääräistä työkyvyttömyyseläkemaksua.

Tilapäiset työnantajat maksoivat kiinteää maksua. Siihen eivät vaikuttaneet asiakas-hyvitykset eivätkä mahdolliset tilapäiset maksunalennukset. Tilapäiseksi työnantajaksi luokitellaan työnantaja, jolla ei ole yhtään vakinaista työntekijää palveluksessaan, ja vakuutettujen palkat ovat alle tietyn rajamäärän (vuonna 2011 kuuden kuukauden palkkasumma alle 7 518 euroa).

Eläkesäätiöt ja eläkekassat kustantavat rahastoidusta työeläkemenosta syntyvän eläke-vastuunsa ja osallistuvat yhteisesti kustannettavan TyEL- ja MEL-eläkemenon maksami-seen. Eläkesäätiöissä voi olla käytössä joko työnantajien kesken tasaava kirjanpito tai työn-antajakohtainen kirjanpito. Tasaavassa kirjanpidossa työnantajat vastaavat yhdessä kyseisen säätiön eläkemenosta, kun taas työnantajakohtaisessa kirjanpidossa kukin työnantaja vas-taa omasta eläkemenostaan. Eläkekassaan kuuluvat työnantajat vastaavat yhdessä eläkeme-nostaan.

4.3 Vastuovelka / Eläkevastuu

TyEL-eläkelaitoksille syntyy vastuovelkaa yksilökohtaisesti rahastoiduista vakuutusmak-suosista. Vastuovelka on eläkekohtaista velkaa eläkkeensaajille, vaikka sitä ei kerätä yksi-löllisille eläketileille. Jakojärjestelmän periaatteilla kustannettaviin eläkkeisiin tai eläkeosiin varaudutaan TyEL:ssä tasausmaksulla ja tasoitusmäärällä.

Vastuuelka koostuu maksussa olevia ja tulevia eläkkeitä varten varatuista eristä ja pus-kurirahastoista. Kunkin eläkelaitoksen velka lasketaan sosiaali- ja terveysministeriön hy-väksymien vakuutusmatemaattisten periaatteiden mukaan. Eläkelaitokset kattavat vastuu-

velkansa sijoitusomaisuudellaan kulloinkin voimassa olevien säännösten mukaan. Eläkelaitosten yhteenlaskettu TyEL:n mukainen vastuuelan määrä oli 80 miljardia euroa vuoden 2011 lopussa.

Työeläkevakuutusyhtiöiden vastuuelka määräytyy muun muassa vastaisten vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeiden vastuista sekä alkaneiden vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeiden vastuista. Vastuuelkaan luetaan myös vakuutusriskejä tasaavat rahastot, tasausvastuu ja tasoitusmäärä. Sijoitusriskejä puskuroivat työeläkeyhtiöiden vastuuelkaan sisältyvät osittamattomasta lisävakuutusvastuusta muodostunut vastuu sekä työeläkelaitosten yhteinen puskurirahasto, osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu. Siihen liittyvästä tasausmenettelystä on kerrottu tarkemmin kohdassa 10.2.

Eläkekassojen vastuuelka ja eläkesäätiöiden vastuuelkaa vastaava eläkevastuu muodostuvat pääosin samoin kuin yhtiöillä, mutta säätiöillä ei ole tasoitusmäärää.

Työeläkelaitosten on sijoitettava vastuuelan katteena olevat varat tuottavasti ja turvallisesti. Sijoitustoiminnasta ja sijoitusten tuottovaatimuksista sekä rahastoonsiirtovelvoittees- ta kerrotaan tarkemmin kohdassa 10.

5 MEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus

Merimieseläkelain piiriin kuuluvien eläkkeet rahoitetaan työnantajien ja työntekijöiden maksamalla vakuutusmaksuilla osittain rahastoivan tekniikan mukaan. Lisäksi valtio osallistuu merimieseläkkeiden kustannuksiin maksamalla kolmanneksen kunkin vuoden eläkemenoista.

MEL-vakuutusmaksut määräytyvät sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien Merimieseläkekassan maksuperusteiden mukaan. Maksuprosentit eivät riipu TyEL:n tapaan vakuutetun iästä, sukupuolesta tai yrityksen koosta. Vuoden 2011 MEL-maksuprosentit olivat

- työnantajat 11,1 %
- työntekijät 11,1 %
- koko maksu 22,2 % MEL:n mukaisista ansioista.

Merimieseläkelain mukainen eläkemeno oli kaikkiaan 154 miljoonaa euroa, josta TyEL:n vähimmäisturvan ylittävän MEL-ylitteen määrä oli 32 miljoonaa euroa. Valtion osuus merimieseläkkeiden kustannuksista oli 52 miljoonaa euroa.

MEL:n mukaisista eläkkeistä tai eläkeosista lasketaan TyEL:iin verrattava alkaneista ja vastaisista eläkkeistä muodostuva vastuu. Merimieseläkekassan vastuuelan määrä oli 659 miljoonaa euroa vuoden 2011 lopussa.

6 KuEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus

Kunnallisen eläkejärjestelmän piirissä ansaitut eläkkeet rahoitetaan KuEL-maksuilla, joita kerätään kunakin vuonna eläkekustannuksiin tarvittava määrä. Maksuilla katetaan myös järjestelmän hallintokuluja ja lisäksi niitä rahastoidaan tulevia eläkkeitä varten eläkevastuuraastoon. Rahastoiduilla maksuosuuksilla ei ole vastaavaa yhteyttä karttuviin eläkevastuisiin kuin TyEL:ssä. Kevan sijoitusomaisuuden määrä oli lähes 30 miljardia euroa vuoden 2011 lopussa.

KuEL-maksut määräytyvät kunta-aloilla maksettujen palkkojen ja lisäksi myös eläkemenojen perusteella. Sekä työnantajat että työntekijät maksavat KuEL:n *palkkaperusteista* eläkemaksua. Kaikilta työnantajilta peritään palkkaperusteista maksua sama prosenttimäärä. Maksua ei kohdenneta eläkelajeittain eikä se riipu työntekijöiden iästä. Palkansaajien maksuprosentit ovat samat kuin TyEL:ssä, mutta kunta-alojen työntekijöillä 53 vuotta täyttäneiden osuus palkkasummasta on TyEL:iä korkeampi.

Vuonna 2011 keskimääräinen työnantajien ja työntekijöiden yhteenlaskettu palkkaperusteinen eläkemaksuprosentti oli 21,2. Osa työnantajista maksoi lisäksi euromääräistä *eläkemeno- ja varhaiseläkemenoperusteista* maksua. Vuoden 2011 KuEL-maksuprosentit olivat

- työnantajat, keskimäärin 23,6 %
 - palkkaperusteinen eläkemaksu 16,1 %
 - eläkemenoperusteinen maksu 6,5 %
 - varhaiseläkemenoperusteinen maksu 1,0 %
- työntekijät, keskimäärin 5,1 %
 - alle 53-vuotiaat 4,7 %
 - 53 vuotta täyttäneet 6,0 %
- koko maksu keskimäärin 28,7 %.

Eläkemenoperusteista maksua maksoivat vuonna 2011 vain työnantajat, joiden palveluksessa ennen vuotta 2005 olleille maksettiin eläkettä tarkasteluvuonna. Kunkin työnantajan maksuosuus riippui niistä vuoden aikana maksetuista eläkkeistä, jotka olivat karttuneet ko. työnantajan palveluksessa ennen vuotta 2005. Maksun kokonaismäärä oli 992 miljoonaa euroa.

Varhaiseläkemenoperusteista maksuosaa työnantajat maksoivat vuosina 2009–2011 ensimmäistä kertaa alkaneista työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeistä, yksilöllistä varhaiseläkkeistä ja kuntoutustuista syntyneiden eläkemenojen perusteella yhteensä 153 miljoonaa euroa. Maksussa oli kolme ”maksuluokkaa”, jotka määräytyivät KuEL-palkkasumman mukaan siten, että suurilla, pienillä ja keskisuurilla työnantajilla oli omat maksuperusteet. Tarkat laskuperusteet on esitetty Eläketurvakeskuksen verkkosivuilla (www.etk.fi -> vakuutusmatemaattiset palvelut).

Periaate vastaa karkealla tasolla TyEL:n maksuluokkamallia, mutta KuEL:n mallissa ovat mukana myös kuntoutustuki ja työhyvinvoinnista huolehtimiseen kannustava kuntoutumishyvitys. Osatyökyvyttömyyseläkkeistä ei aiheudu työnantajille varhaiseläkemenoperusteista maksua.

7 VaEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus

Valtion eläkkeet maksetaan kunkin vuoden talousarvioon varatuista määrärahoista. Valtio-työnantajat ja työntekijät maksavat kuitenkin muiden alojen tapaan työeläkemaksut VaEL:n mukaisista ansioista. Valtiokonttori hoiti vielä vuonna 2011 eläkemaksujen laskennan ja perinnän, vaikka valtion eläkeasioihin liittyviä tehtäviä siirrettiin ko. vuoden alussa Kevaan. Valtiokonttori tilitti eläkemaksut edelleen Valtion Eläkerahastolle (VER), joka huolehtii maksujen rahastoinnista ja varojen sijoittamisesta.

Valtion Eläkerahasto pyrkii kartuttamaan rahastoituja varoja, kunnes niiden määrä ylittää neljännekseen valtion eläkevastuusta. Vuoden 2011 lopussa eläkevastuu oli yhteensä 92,5 miljardia euroa ja rahastointitavoitteesta oli saavutettu jo lähes 60 prosenttia (13,7 miljardia euroa). VER ei kata eläkevastuita yksilökohtaisesti yksityisalojen tapaan, vaan se on puskurirahasto, joka saa varansa työnantajien ja työntekijöiden eläkemaksuista sekä rahastoiduille varoille saaduista sijoitustuotoista.

VER:sta siirretään valtion talousarvioon vuosittain varoja VaEL-eläkemenojen katteeksi. Siirrettävä määrä on tällä hetkellä 40 prosenttia valtion eläkkeistä aiheutuvista menoista. Sen jälkeen kun rahastointitavoite (25 %) on saavutettu, päätetään eläkevarojen käytöstä uudelleen. Vuonna 2011 talousarvioon siirrettiin yhteensä 1 509 miljoonaa euroa.

VaEL-maksuprosentit ovat virasto-, laitos- tai yhteisökohtaisia. Valtiolla on vakuutettuina paitsi valtion työntekijöitä (77 %) myös valtionapua saavien laitosten henkilöstöä (3 %) ja kuntien opettajia (20 %). Yliopistojen henkilökunnasta VaEL:n piirissä ovat ennen vuotta 1980 syntyneet ja TyEL:n piirissä sen jälkeen syntyneet. Puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen sekä sotilas- että siviilihenkilöstön eläketurva määräytyy valtion eläkelain mukaan. Valtioneuvoston jäsenten ja kansanedustajien eläketurvasta on sen sijaan säädetty erilliset lait.

Valtiotyönantajan eläkemaksu perustuu osittain tariffimaksuun ja osittain sen omiin eläketapauksiin työntekijöiden lukumäärästä riippuen. Työnantajien maksamat eläkemaksut on jaettu kolmeen eri tariffiluokkaan, joista maksu määrätään eri luokkiin kuuluvien henkilöiden eläkemaksujen painotettuna keskiarvona.

Vuoden 2011 VaEL-maksuprosentit olivat

- työnantajat, keskimäärin 19,8 %
 - yleinen tariffiluokka 22,5 %
 - alennettujen eroamis- ja eläkeikien tariffiluokka 28,9 %
 - sotilaseläkeoikeutettujen tariffiluokka 32,9 %
- työntekijät, keskimäärin 5,1 %
 - alle 53-vuotiaat 4,7 %
 - 53 vuotta täyttäneet 6,0 %
- koko VaEL-maksu keskimäärin 24,9 %.

VaEL-kokonaismaksu sisältää myös hoitokustannusosan (0,45 %). Sotilaseläkkeiden maksuprosentti on muita ammattiryhmiä korkeampi, koska ko. eläkkeet karttuvat yleensä lyhyessä ajassa alempien eläkeikien takia.

VaEL-maksun pääosat ovat vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttömyys- ja perhe-eläkeosat sekä hoitokuluosa. TyEL:stä poiketen valtiolla rahastoidaan myös perhe-eläkemaksua ja indeksikorotukset. Työkyvyttömyyseläkemaksut määräytyvät nykyisin TyEL:n maksuluokkamallin mukaan.

Suuret työnantajat jaetaan yhteentoista eri maksuluokkaan. Jokaiselle työnantajalle lasketaan ns. riskisuhde, joka kuvaa työnantajan työkyvyttömyysriskiä VaEL:n keskimääräiseen riskiin verrattuna. Työnantajan maksuluokka määräytyy kahden peräkkäisen vuoden toteutuneiden riskisuhteiden keskiarvoina. Maksuluokkamaksu lasketaan kertomalla työkyvyttömyyseläkkeen taulukkomaksu maksuluokkakertoimella. Kuntoutustuet rahoitetaan erikseen kuntoutustukimaksulla.

Taulukko 3.

VaEL:n maksuluokat vuonna 2011.

Maksuluokka	Luokakerroin (kahden vuoden riskisuhteen keskiarvo)	Maksuluokakerroin	Keskimääräinen riskimaksu, % palkasta
11	vähintään 4,00	4,50	4,56
10	3,00–3,99	3,50	3,57
9	2,00–2,99	2,50	2,60
8	1,50–1,99	1,75	1,73
7	1,20–1,49	1,35	1,19
6	0,80–1,19	1,00	0,95
5	0,60–0,79	0,70	0,70
4	0,40–0,59	0,50	0,50
3	0,20–0,39	0,30	0,29
2	0,10–0,19	0,15	0,16
1	alle 0,10	0,05	0,06

8 KiEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus

Kirkon eläkejärjestelmän piiriin kuuluvat evankelis-luterilaisen kirkon, sen seurakunnan tai seurakuntayhtymän palveluksessa olevat. Järjestelmän rahoitus perustuu työnantajien ja työntekijöiden maksamiin eläkemaksuihin sekä Kirkon eläkerahastoon. Eläkerahasto saa varansa eläkemaksuista ja sijoitustoiminnan tuotoista.

Eläkerahastolla pyritään turvaamaan eläkkeiden maksaminen ja myös tasaamaan kirkon eläkemaksujen kehitystä tulevaisuudessa. Kirkon eläkerahasto toimii puskuriperiaatteella eikä sitä ole sidottu TyEL:n tapaan yksilökohtaisiin eläkevastuisiin. Sijoitusomaisuut-

ta eläkerahastossa oli 932 miljoonaa euroa vuoden 2011 lopussa. Eläkevastuusta oli katettu noin 22 prosenttia.

Vuoden 2011 KiEL-maksuprosentit olivat

- työnantajat, keskimäärin 26,8 %
 - työnantajan koosta riippuva maksu 26,37–26,95 %
- työntekijät, keskimäärin 5,2 %
 - alle 53-vuotiaat 4,7 %
 - 53 vuotta täyttäneet 6,0 %
- koko maksu keskimäärin 32 %.

Kirkon työnantajien KiEL-maksut vaihtelivat välillä 26,37 % – 26,95 % työntekijöiden lukumäärästä riippuen. Perusmaksujen lisäksi työnantajat maksoivat työkyvyttömyyseläkkeistä aiheutuvia omavastuuosuuksia, jotka on esitetty taulukossa 4.

Taulukko 4.

Työnantajien luokittelu KiEL-maksuja varten.

	Työntekijöiden lukumäärä vähintään	Omavastuuosuus %	Työnantajamaksu %
Ryhmä 1	101	25	26,37
Ryhmä 2	51	10	26,75
Ryhmä 3	21	5	26,88
Ryhmä 4	1	2	26,95

Työntekijöiden lukumäärä on työnantajan ilmoittama vakinaisen henkilöstön määrä 30.6. edellisenä vuotena. Vuoden 2011 omavastuuosuus ja työnantajan maksu riippuivat siis siitä, mikä oli vakinaisen henkilöstön määrä 30.6.2010. Ne työnantajat, jotka eivät ole seurakuntia, kuuluvat ryhmään 4.

9 YEL:n ja MYEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus

Yrittäjien ja maatalousyrittäjien eläkelakien mukaan karttuneiden eläkkeiden rahoitus perustuu jakojärjestelmään (vuotuisen maksutuloon) ja valtion osuuksiin. Vuonna 2011 YEL-vakuuttamista hoidettiin työeläkevakuutusyhtiöissä ja neljässä eläkekassassa. Nämä eläkelaitokset ovat yhdessä vastuussa YEL-eläkkeistä. MYEL-vakuuttamista hoitaa Maatalousyrittäjien eläkelaitos. Lisäksi valtio maksaa sen osan edellä mainittujen lakien mukaisesta eläkemenosta, johon vakuutusmaksut eivät riitä. YEL:n valtionosuus oli 44 miljoonaa euroa ja MYEL:n 525 miljoonaa euroa vuonna 2011.

Vuoden 2011 alusta yrittäjän eläkelakiin tehtiin muutos (1190/2010), jonka mukaan yrittäjäksi katsotaan johtavassa asemassa oleva henkilö, joka omistaa yksin yli 30 prosenttia

osakeyhtiön osakkeista tai äänimäärästä. Ennen raja oli 50 prosenttia. Lainmuutos toi uusia yrittäjiä YEL:n piiriin ja valtion osuus aleni noin puoleen edellisen vuoden tasosta.

Yrittäjille ja maatalousyrittäjille vahvistettavat vakuutusmaksuprosentit ovat sidoksissa keskimääräiseen TyEL-maksuun. Yrittäjien työeläkemaksuprosentti ja MYEL-perusprosentti vastaavat työntekijän eläkelain mukaisen vakuutuksen keskimääräistä työeläkevakuutusmaksuprosenttia ilman 53 vuotta täyttäneiden korotettua maksuosuutta. YEL- ja MYEL-vakuutettujen maksuprosentteihin tehdään 53 ikävuoden täyttämistä seuraavan kalenterivuoden alusta yhtä monen prosenttiyksikön suuruinen korotus kuin 53-vuotiaiden työntekijöiden maksuihin.

Vuoden 2011 YEL-maksuprosentit olivat

- yrittäjät (vakuuttamisessa työtulon alaraja 6 896,69 euroa ja ylärajana 152 625 euroa)
 - alle 53-vuotiaat 21,6 %
 - tai 16,2 %, kun saa aloittavan yrittäjän alennuksen
 - 53 vuotta täyttäneet 22,9 %
 - tai 17,2 %, kun saa aloittavan yrittäjän alennuksen
- YEL-maksu keskimäärin 20,1 %.

Aloittavat yrittäjät saavat neljän ensimmäisen yrittäjävuoden ajan 25 prosentin alennuksen YEL-maksuistaan. Lisäksi yrittäjät voivat maksaa tietyin edellytyksin 10–100 prosentin suuruista lisämaksua tai pienentää maksua korkeintaan 20 prosentilla yrityksen taloudellisen tilanteen mukaan. Maksun jousto vaikuttaa vastaavasti eläkkeen karttumiseen. Jos yrittäjä jättää maksamatta vakuutusmaksujaan, ne vähennetään YEL-työtulosta eläkettä laskettaessa.

MYEL-vakuutusmaksu lasketaan vakuutetun henkilökohtaisesta MYEL-työtulosta. Maksu ei joustu YEL:n tapaan.

Vuonna 2011 MYEL-maksuprosentit olivat

- alle 53-vuotiaat maatalousyrittäjät
 - 10,6 %, kun työtulo alle 24 160,65 euroa
 - 21,6 %, kun työtulo yli 37 966,79 euroa
 - maksuprosentti nousee liukuvasti, kun työtulo 24 160,65–37 966,79 euroa
- 53 vuotta täyttäneet maatalousyrittäjät
 - 11,2 %, kun työtulo alle 24 160,65 euroa
 - 22,4 %, kun työtulo yli 37 966,79 euroa
 - maksuprosentti nousee liukuvasti, kun työtulo 24 160,65–37 966,79 euroa
- MYEL-maksu keskimäärin 11,3 %.

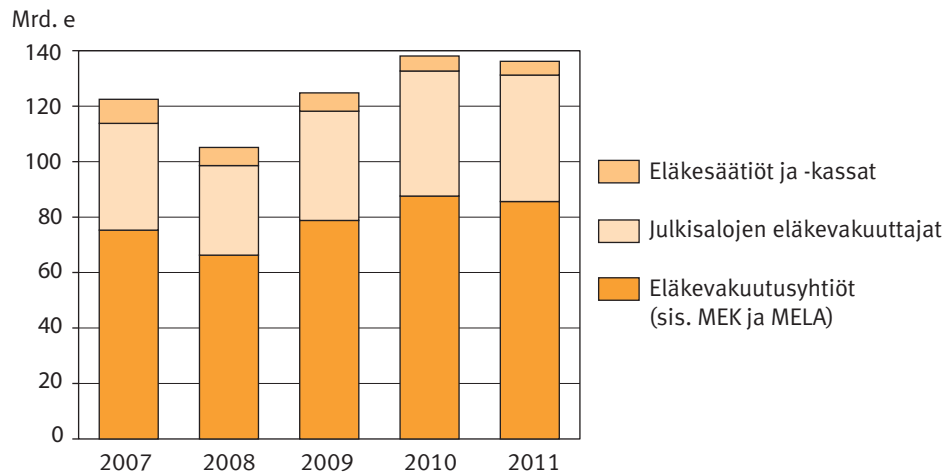
Vuoden 2009 alusta lähtien myös tutkijoina ja taiteilijoina toimivien apurahansaajien eläketurva on järjestetty maatalousyrittäjien eläkejärjestelmässä. Apurahansaajien keskimääräinen maksuprosentti vuonna 2011 oli 10,9.

10 Työeläkevarat ja sijoitustoiminta

Eläkelaitoksilla oli työeläkevaroja vuoden 2011 lopussa yhteensä 136 miljardia euroa. Eläkelaitosten sijoituskanta aleni edellisen vuoden lopusta runsaan prosenttiyksikön verran. Yksityisalojen työeläkelaitosten sijoituskanta laski 90 miljardiin euroon. Julkisella puolella kanta sen sijaan kasvoi hieman, 46 miljardiin euroon. Kuviossa 2 on esitetty työeläkevarojen kehitys vuosina 2007–2011.

Kuvio 2

Työeläkesijoitukset eläkelaitostyypeittäin vuosina 2007–2011, miljardia euroa.

Lähde: TELA (www.tela.fi 29.11.2012).

Eläkevaroilla turvataan osaltaan työeläkkeiden maksamista. Työeläkevarojen tuotot vaikuttavat näiden varojen kehitykseen ja työeläkemaksujen tasoon. Yksityisen puolen työeläkelaitoksilla on oltava sijoitusomaisuutta kunkin eläkelaitoksen vastuuelan kattamiseen tarvittava määrä tiettyine puskurirahastoineen. Eläkelaitosten velat ylittävät varat ovat eläkelaitosten vakavaraisuutta. Julkisella puolella työeläkevarat eivät ole vastuuelan katteena, vaan rahastoihin kerätyillä varoilla pyritään vakauttamaan työeläkemaksujen tasoa tulevinä vuosina.

Työeläkevarat on sijoitettava tuottavasti ja turvaavasti. TyEL-eläkelaitosten ja Merimieseläkekassan vastuuelan katteena olevien varojen sijoittamista koskevat säädökset edellyttävät, että sijoitukset tulee hajauttaa monipuolisesti. Lisäksi sijoitustoimintaa säädellään vakavaraisuusmekanismilla, johon kuuluu mm. vakavaraisuuteen perustuvia valvontarajoja.

Eläkelaitokselle asetettu vakavaraisuusraja on sitä korkeampi mitä enemmän sijoitusriskiä varoihin kohdistuu. Jos toimintapääoma ei ylitä vakavaraisuusrajaa, eläkelaitoksen toimintaa rajoitetaan aluksi siten, ettei se voi jakaa asiakashyvityksiä. Jos toimintapääoma puuttuu tiettyyn vähimmäismäärään tai sen alapuolelle, eläkelaitoksen on toimitettava Finanssi- ja valvonnalle talouttaan koskeva tervehdyttämissuunnitelma. Julkisella puolella ei ole vastaa-

via säädöksiä, joten sijoitustoiminnassa on vähemmän rajoitteita kuin yksityisaloilla ja sijoitusriskit voivat olla suurempia.

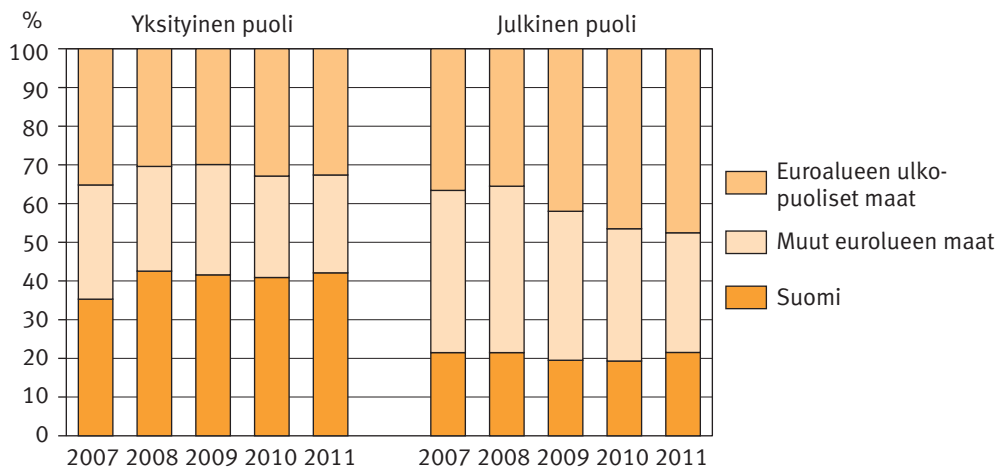
Työeläkelaitoksen hallitus vastaa viime kädessä varojen sijoittamisesta. Eläkelaitoksen on tehtävä vuosittain sijoitussuunnitelma, jossa määritellään sijoitustoiminnan yleiset periaatteet sekä yksityiskohtaisemmat tavoitteet, rajoitteet ja toimintamallit. Aktuaarin tehtävänä on antaa hallitukselle lausunto sijoitussuunnitelmasta, johon sisältyvät arviot mm. vastuuvelan määrästä, kestosta ja tuottovaatimuksesta sekä olennaisista riskeistä ja likviditeettivaatimuksista.

Yksityisalojen työeläkevakuuttajat kilpailevat keskenään, mutta niillä on myös yhteisvastuu siltä varalta, että joku toimija menee konkurssiin. Tällöin ko. eläkelaitoksen varat ja vastuut jaetaan muiden kesken eikä vakuutettujen tai eläkkeensaajien asema vaarannu.

Työeläkevarat on sijoitettu eri omaisuuslajeihin ja ne on hajautettu sekä kotimaahan että ulkomaille. Vuoden 2011 lopussa Suomessa oli varoista runsas kolmannes ja muissa euroalueen maissa hieman alle. Euroalueen ulkopuoliset sijoitukset olivat 51 miljardia euroa. Eläkevakuutusyhtiöiden sekä eläkekassojen ja -säätiöiden varoista oli Suomessa yli 40 prosenttia. Vakuutusyhtiöillä euroalueen ulkopuolella oli hieman yli kolmannes, eläkesäätiöillä ja -kassoilla neljännes. Julkisalojen eläkevakuuttajilla euroalueen ulkopuolelle sijoittaminen on viime vuosina kasvanut lähes puoleen kaikista sijoituksista. Suomen osuus on säilynyt noin 20 prosentissa. Kuviossa 3 on esitetty työeläkesijoitukset alueittain vuosina 2007–2011.

Kuvio 3.

Yksityisen ja julkisen puolen työeläkesijoitukset alueittain vuosina 2007–2011.

Lähde: TELA (www.tela.fi 29.11.2012).

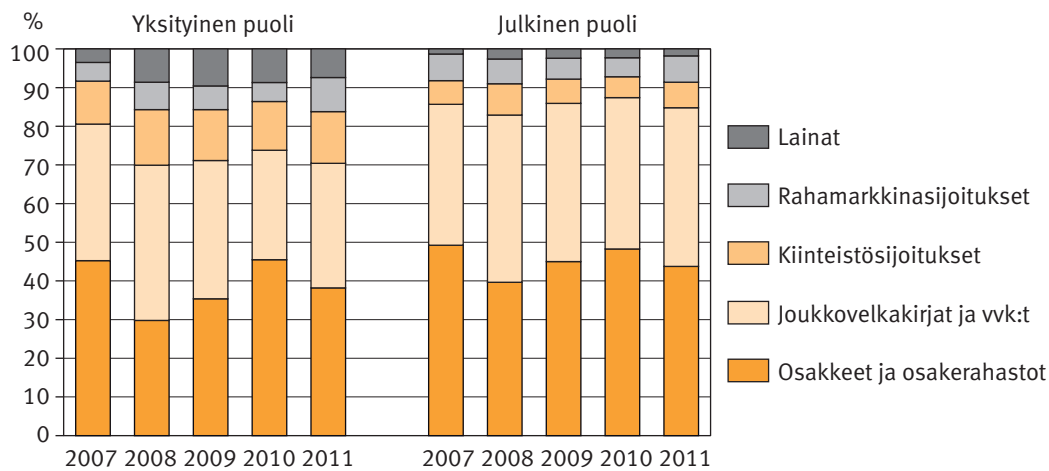
Työeläkevarojen sijoituskohteet ja niiden tuotot vaihtelevat vuosittain. Vuosi 2011 oli edellisvuotta heikompi, kun osakekurssit laskivat loppuvuotta kohti ja eläkelaitosten sijoituskohteet muuttuivat aiempaa riskittömimmiksi. Keskituotto käyvin arvojin jäi -2,7 prosenttiin. Aikavälillä 2007–2011 vastaava osuus oli 1,9 ja 1998–2011 keskimäärin 4,8 prosenttia. Osakkeiden osuus kannasta aleni kuutisen prosenttiyksikköä, 55 miljardiin euroon. Sijoitus-

tappiot nousivat 10 prosenttiin. Pitemmän aikavälin 1998–2011 osaketuotot olivat kuitenkin keskimäärin 4,7 prosenttia.

Kaikista osakesijoituksista Suomessa oli vajaa neljännes, 12,9 miljardia euroa. Noin 60 prosenttia sijoituksista tehtiin euroalueen ulkopuolelle. Noteerattuja osakkeita, muita osakesijoituksia ja Hedge-rahastoja oli 40 prosenttia koko kannasta. Hedge-rahastojen osuus kaikista sijoituksista oli hieman yli neljä prosenttia, 6 miljardia euroa. Yksityisellä puolella Hedge-rahastojen osuus oli noin kuusi prosenttia ja julkisella puolella hieman yli kaksi prosenttia kaikista sijoituksista.

Kuvio 4.

Yksityisen ja julkisen puolen työeläkesijoitukset sijoituslajeittain vuosina 2007–2011.

Lähde: TELA (www.tela.fi 29.11.2012).

Eläkelaitosten joukkovelkakirjasijoitukset kasvoivat vuoden aikana yli kolmannekseen kaikista sijoituksista, lähes 48 miljardiin euroon. Joukkovelkakirjoista oli Suomeen sijoitettuna runsas 10 prosenttia ja muihin euroalueen maihin noin puolet. Rahamarkkinasijoitusten arvo nousi kolmisen prosenttiyksikköä ja kiinteistösijoitukset myös hieman, 15,2 miljardiin euroon. Lainasijoitusten osuus sen sijaan aleni edellisen vuoden lopun tasosta. TyEL-takaisinlainat vähenivät noin 4 miljardiin euroon, mikä oli vajaa kolme prosenttia kaikista sijoituksista. Kuviossa 4 on esitetty työeläkesijoitukset sijoituslajeittain vuosina 2007–2011.

10.1 TyEL- ja MEL-eläkelaitosten vakavaraisuus ja siihen liittyvät säännökset

Kunkin eläkelaitoksen vakavaraisuusaste lasketaan sen toimintapääoman suhteena vakavaraisuuslaskennassa käytettävään vastuuelkaan. Tämä prosenttiosuus vaihtelee huomattavasti eri eläkelaitoksilla. TyEL- ja MEL-eläkelaitokset raportoivat vakavaraisuudestaan Finanssivalvonnalle, jolle eläkelaitosten on ilmoitettava toimintapääomansa sekä määräaikaisen lain (853/2008) mukaan laskettuna että ilman sen suomia tilapäisiä huojennuksia.

Vuoden lopussa TyEL-eläkelaitosten vakavaraisuusaste oli yhteensä 22,3 prosenttia. Vakuutusyhtiöillä vastaava luku oli 21,8, eläkesäätiöillä 30,4 ja eläkekassoilla 31,3. Meri-

mieseläkekassan vakavaraisuusaste oli 36,3 prosenttia. Ilman tilapäisiä huojennuksia lasketut vakavaraisuusasteet olivat viitisen prosenttiyksikköä edellä mainittuja matalampia.

TyEL-eläkelaitoksia ja Merimieseläkekassaa koskeva määräaikainen laki eläkelaitosten vanhuuseläkkeiden rahastointia ja toimintapääomaa koskevien säännösten väliaikaisesta muuttamisesta ja sen jatkoksi säädetty laki (327/2010) ovat voimassa vuoden 2012 loppuun saakka.

Yksityisalojen työeläkelaitoksia koskevaa vakavaraisuussäätelyä on uudistettu kolmessa eri vaiheessa. Ensimmäisenä 31.3.2011 alkaen toteutettiin mm. katesäännöstöön ja täydennyskertoimen määrittämiseen liittyneet parannukset. Toista vaihetta koskeva laki (441/2012) eläkelaitoksen vakavaraisuusrajan laskemisesta ja vastuuvelan kattamisesta annetun lain muuttamisesta tulee voimaan 1.1.2013. Sen tavoitteena on mm. työeläkelaitosten riskinkantokyvyn vahvistaminen yhdistämällä toimintapääoma ja tasoitusmäärä uudeksi vakavaraisuuspääomapuskuriksi. Kolmannessa vaiheessa toteutetaan vakavaraisuusmekanismiin ja katesäännöston pitkän aikavälin uudistukset, jotka tulevat mahdollisesti voimaan vuoden 2016 alussa.

10.2 TyEL- ja MEL-eläkelaitosten rahastonsiirtovelvoite ja siihen liittyvät kertoimet

Työeläkelaitosten on oltava riittävän vakavaraisia, jotta ne selviävät eläkevastuistaan myös silloin, kun niiden sijoitustuotot laskevat väliaikaisesti. Hyvien tuottojen tavoittelu johtaa kuitenkin myös korkeampiin sijoitusriskeihin. Riskinottoa rajoitetaan vakavaraisuussäännöksillä, joilla kannustetaan eläkelaitoksia hyvään riskinhallintaan, mutta myös tehokkaaseen sijoitustoimintaan. Suurempi riskinotto vaatii vahvempaa toimintapääomaa.

TyEL- ja MEL-vakuuttajilla on *rahastonsiirtovelvoite*, joka kuvaa eläkelaitosten sijoituksille asetettua tuottovaatimusta. Se määräytyy em. eläkelaitosten keskimääräisen vakavaraisuuden ja toteutuneiden osaketuottojen mukaan. Rahastonsiirtovelvoite lasketaan erikseen kullekin vuosineljännekselle ja se muodostuu eläkelaitosten keskimääräisestä vakavaraisuudesta, osakesijoitusten vuosituotoista riippuvista rahoitusteknisistä kertoimista ja kolmen prosentin rahastokorosta.

Jos eläkelaitosten sijoitukset tuottavat yli rahastonsiirtovelvoitteen, ko. erotus siirretään eläkelaitosten toimintapääomiin kasvattamaan vakavaraisuuksia ja tulevaa rahastonsiirtovelvoitetta. Jos taas sijoitukset tuottavat alle rahastonsiirtovelvoitteen, mekanismi toimii käänteisesti. Osa rahastonsiirtovelvoitteen ylittävistä sijoitustuotoista siirretään mahdollisiin asiakashyvityksiin.

Rahastonsiirtovelvoitteen perusteella em. eläkelaitosten on täydennettävä vuosittain vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkerahastoja rahastokoron verran ja tuettava vanhuuseläkevastuita täydennyskerrointa vastaavalla vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkevastuiden tuotolla. Lisäksi eläkelaitosten on siirrettävä tietty osa rahastoille saaduista tuotoista *osaketuottosidonnaiseen lisävakuutusvastuuseen*, joka on yksityisalojen eläkelaitosten yhteinen sijoitusriskejä tasaava puskurirahasto.

Rahastosiirtoihin ja eläkelaitosten keskimääräiseen vakavaraisuuteen perustuvat kertoimet ja perustekorot lasketaan Eläketurvakeskuksessa ja vahvistetaan sosiaali- ja terveystoimi-

nisteriössä. Eläketurvakeskus arvioi perustekorona kaksi kertaa vuodessa ja täydennyskertoi-
men neljännesvuosittain (vuoden 2011 kolmannesta neljänneksestä lähtien) eläkelaitosten il-
moittamien vakavaraisuustietojen pohjalta. Vanhuuseläkevastuiden täydentämiseen tarkoi-
tettu kerroin oli 1,1 % vuoden 2011 alussa, 1.7. alkaen 1,24 % ja 1.10. alkaen 1,01 %. Perus-
tekorko oli vuoden alussa 4,5 % ja 1.7. lähtien 4,75 %.

Osaketuottokerroin lasketaan eläkelaitosten Eläketurvakeskukselle ilmoittamien, toteu-
tuneiden osaketuottotietojen perusteella. Kerroin lasketaan aluksi neljännesvuosittain ja ko-
ko kalenterivuoden osaketuottokerroin määrätään seuraavan vuoden alussa eri kvartaalien
keskimääräisistä osaketuotoista. Vuoden 2011 tiedoista laskettu kerroin oli -17,61, kun edel-
lisen vuoden kerroin oli 20,67.

11 Tilastolähteet ja luokitukset

Tässä raportissa esitetyt tilastot perustuvat pääasiassa eläkelaitosten toimintakertomuksiin
ja tilinpäätöksiin sekä Eläketurvakeskuksen kustannustenjako- ja rekisteritietoihin. Eläke-
laitosten sijoitustoimintaa koskevat tiedot perustuvat pääasiassa Finanssivalvonnan ja Työ-
eläkevakuuttajat TELA:n keräämiin lukuihin.

Eläkelaitosten tilinpäätökset valmistuvat tilinpäätösvuotta seuraavana keväänä ja kustan-
nustenjako puolestaan tehdään tilinpäätösvuotta seuraavana syksynä. Nämä tiedot poikke-
avat hieman toisistaan, koska kustannustenjaossa käytetään tarkistettuja vastuutietoja, mut-
ta tilinpäätöksissä osa vastuutiedoista perustuu eläkelaitosten arvioihin. Esimerkiksi vastais-
ten vastuiden laskennassa tarvittavat ansiotiedot eivät aina ole lopullisia tilinpäätöshetkellä,
vaan ne tarkentuvat vasta myöhemmin keväällä työnantajien vuosi-ilmoitusten yhteydessä.

Lisäksi tilinpäätöksissä on ilmoitettu eläkelaitosten vuoden aikana maksamat eläkkeet,
joten esimerkiksi YEL-eläkelaitosten maksamissa eläkkeissä on yleensä mukana TyEL/
TEL-, LEL-, TaEL- ja MEL –vapaakirjoja ja mahdollisesti myös julkisella puolella ansait-
tuja eläkeosia YEL-eläkkeiden lisäksi. Kustannustenajossa eläkkeitä tarkastellaan sen sijaan
eläkelaitos- ja lakikohtaisesti.

Julkisen puolen eläkelaitokset maksavat myös yksityisen puolen eläkkeitä (Vilma) vii-
meisen laitoksen periaatteen mukaan ja päinvastoin. Vilma-eläkkeet käsitellään Eläketurva-
keskuksen kustannustenjakoselvittelyn yhteydessä. Vuonna 2011 yksityisen sektorin työelä-
kelaitokset maksoivat julkisen puolen eläkkeitä yhteensä 301 miljoonaa euroa ja julkisen
puolen eläkelaitokset maksoivat saman verran yksityisen puolen eläkkeitä.

Taulukossa 7 on esitetty työeläkelaitosten maksamat eläkkeet ja taulukkoon 8 on koot-
tu eri eläkelakien mukaan karttuneet lakikohtaiset eläkeosat (eläkemeno). Raportissa esite-
tyt eläkemenotiedot perustuvat sekä Eläketurvakeskuksen rekistereistä saatuihin lukuihin
että eläkelaitosten kustannustenjakoa varten Eläketurvakeskukselle ilmoitamiin tietoihin.

Liitetaulukot

Taulukko 1.

Eläkelaitosten lakikohtaiset maksutulot ja työeläkemenot vuonna 2011, yksityinen ja julkinen sektori erikseen.

	TyEL ja MEL		YEL		MYEL		Yhteensä	
	Mrd	%	Mrd	%	Mrd	%	Mrd	%
Työeläkemaksu	11,15	95,9	0,88	95,2	0,16	23,8	12,19	92,1
TVR-maksu	0,43	3,7					0,43	3,2
Valtio	0,05	0,4	0,04	4,8	0,53	76,2	0,62	4,7
Yhteensä	11,63	100,0	0,92	100,0	0,69	100,0	13,24	100,0
Eläkemeno	11,31	88,1	0,86	6,7	0,67	5,2	12,84	100,0

	KuEL		VaEL		Muut		Yhteensä	
	Mrd	%	Mrd	%	Mrd	%	Mrd	%
Työeläkemaksu	4,41	97,2	1,64	41,9	0,25	97,6	6,29	72,4
TVR-maksu	0,13	2,8	0,01	0,1	0,01	2,4	0,14	1,6
Valtio			2,26	57,9			2,26	26,0
Yhteensä	4,53	100,0	3,91	100,0	0,25	100,0	8,69	100,0
Eläkemeno	3,54	46,9	3,79	50,1	0,22	3,0	7,55	100,0

	Kaikki yhteensä	
	Mrd	%
Työeläkemaksu	18,5	84,3
TVR-maksu	0,6	2,6
Valtion osuus	2,9	13,2
Yhteensä	21,9	100,0
Eläkemeno	20,4	100,0

TVR-maksu on Työttömyysvakuutusrahaston TyEL 182 §:n perusteella eläkelaitoksille hyvittävä maksu.

Eläkemeno sisältää ns. palkattomilta ajoilta karttuneet osuudet 45 miljoonaa euroa.

Kohta ”Muut” sisältää Suomen Pankin, Kelan toimihenkilöiden, Ortodoksisen kirkon ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen työntekijöiden ja viranhaltijoiden eläkkeet.

Lähteet: Eläkelaitosten Eläketurvakeskukselle ilmoittamat tiedot ja eläkelaitosten tilinpäätökset.

Taulukko 2.

Keskimääräisen perustariffin mukaisen TyEL-vakuutusmaksun osat.

Maksukomponentit, % palkoista	2009	2010	2011
Vanhuuseläkeosa	2,9	2,9	2,9
Työkyvyttömyyseläkeosa	1,6	1,3	1,0
Työttömyyseläkeosa	0,0	0,0	0,0
Tasausosa	16,8	17,1	18,0
Muut osat ¹	1,0	1,0	0,9
Arvioitu hyvitys	-0,3	-0,3	-0,4
Tilapäinen alennus ²	-0,7	-0,4	-0,3
Keskimääräinen vakuutusmaksu	21,3	21,6	22,1

¹ Sisältää maksutappio- ja hoitokustannusosan sekä lakisääteisten maksujen osan.² Työkyvyttömyyseläkemaksuista kertyneen ylijäämän palautus.**Taulukko 3.**Vakuutusmaksuprosentit¹.

Vuosi	TyEL	KuEL	VaEL	KiEL	Työntekijän osuus ²		MEL ³	YEL/MYEL ⁴		YEL Keskim.	MYEL ⁵ Keskim.
					Alle 53 v.	53 v. täyt.		Alle 53 v.	53 v. täyt.		
2009	21,3	28,2	25,1	31,3	4,3	5,4	22,0	20,8	21,9	19,6	10,8/10,3
2010	21,6	28,4	24,9	31,5	4,5	5,7	22,0	21,2	22,4	20,1	11,1/10,5
2011	22,1	28,7	25	32	4,7	6,0	22,2	21,6	22,9	20,1	11,3/10,9

¹ Arvioituja keskimääräisiä vakuutus-/eläkemaksuprosentteja. KuEL-maksu sisältää palkka- ja eläkemenoperusteiset maksun osat.² Työntekijän maksuosuus, joka sisältyy TyEL:n, KuEL:n, VaEL:n ja KiEL:n mukaisiin maksuprosentteihin.³ MEL:n maksuprosentista työntekijän osuus on puolet samoin kun työnantajan (11,1 vuonna 2011 %).⁴ Vahvistetut maksuprosentit.⁵ Ensimmäinen luku on maatalousyrittäjien keskimääräinen maksuprosentti eli 11,3 % vuonna 2011 ja vastaava luku apurahansaajille 10,9 % vuonna 2011.**Taulukko 4.**

Palkat ja työtulot, milj. euroa.

	TyEL	MEL	KuEL	VaEL	KiEL	YEL	MYEL	Kaikki ¹ yhteensä
2009	47 313	289	14 106	6 756	493	3 736	1 399	74 408
2010	48 374	282	14 730	6 573	504	3 836	1 452	76 069
2011	50 609	283	15 379	6 563	508	4 331	1 449	79 447

¹ Sisältää myös Suomen Pankin, Kelan toimihenkilöiden, Ortodoksisen kirkon ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen työntekijöiden ja viranhaltijoiden palkat.

Taulukko 5.

Työeläkemaksutulo eläkelaitosten tilinpäätöstietojen mukaan, milj. euroa.

	TyEL	MEL ¹	Yhteensä	TVR ²	MEL valtionosuus
2009	9 976	55	10 031	430	47
2010	10 364	53	10 417	452	49
2011	11 091	55	11 146	427	52

¹ Ilman valtion osuutta eläkemenosta.

² Eläkelaitoksille maksetut työttömyysvakuutusrahaston maksun erät.

	KuEL	VaEL	Valtion talousarviosta ¹	KiEL	TVR
2009	3 982	1 696	2 136	154	135
2010	4 187	1 656	2 212	159	151
2011	4 405	1 639	2 264	163	138

¹ Valtion talousarviosta rahoitettava eläkemenon nettoerä.

Ortodoksisen kirkon, Suomen Pankin, Kelan toimihenkilöiden ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen työntekijöiden ja viranhaltijoiden eläkkeitä koskevien eläkejärjestelmien maksutulo oli 87 milj. euroa vuonna 2011.

			YEL ja MYEL yhteensä	Valtion osuus	
	YEL	MYEL		YEL	MYEL
2009	735	151	886	85	493
2010	774	160	934	97	501
2011	879	164	1 043	44	525

Taulukko 6.

Kokonaisliikekulut, ETK:n kustannusosuudet, milj. euroa.

	TyEL liikekulut	ETK	Yhteensä	MEL liikekulut	ETK	Yhteensä
2009	304,3	40,2	344,5	7,0	0,1	7,1
2010	316,0	32,8	348,8	7,8	0,2	8,0
2011	308,2	31,7	339,9	7,2	0,1	7,3

	KuEL liikekulut	ETK	Yhteensä	VaEL liikekulut	ETK	Yhteensä	KiEL liikekulut	ETK	Yhteensä
2009	46,8	2,9	49,7	30,5	1,4	31,9	4,4	0,1	4,5
2010	53,0	6,2	59,2	24,5	2,8	27,3	5,1	0,2	5,3
2011	42,7	5,6	48,3	27,1	2,4	29,5	5,1	0,2	5,3

	YEL teoreettiset hoitokulut	ETK	Yhteensä	MYEL ² liikekulut	ETK	Yhteensä
2009	51,9	3,0	54,9	16,8	0,5	17,3
2010	54,4	2,5	56,9	15,7	0,8	16,5
2011	58,1	2,7	60,8	15,2	0,7	15,9

Liikekulut sisältävät korvaustoiminnan hoitokulut ja liikekulut ilman ETK:n kustannuksia. TyEL:n mukaiset liikekulut on laskettu vähentämällä eläkelaitosten tilinpäätöstietojen mukaisista liikekuluista YEL-laskuperusteiden mukaiset teoreettiset hoitokulut. MYEL-luvut sisältävät pelkät MYEL-hoitokulut ilman MATA- ja LUTU-kuluja.

Taulukko 7.

Eläkelaitosten maksamat eläkkeet milj. euroa.

	TyEL-vakuuttajat	Merimies-eläkekassa	Keva-kunta- alat	Keva- valtio	Keva- kirkko	Keva- muut	YEL- vakuuttajat	Mela	Yhteensä
2009	9 613	124	3 248	3 460	136	109	1 035	731	18 455
2010	10 120	129	3 450	3 547	145	115	1 112	744	19 360
2011	10 668	132	3 692	3 653	156	121	1 196	772	20 390

Luvut sisältävät eri eläkelaitosten maksamat sekä yksityisen että julkisen puolen eläkelakien mukaiset eläkeosat ja palkattomien aikojen perusteella kertyneet osat. Tiedot perustuvat Eläketurvakeskuksen eläkerekisteriin.

Taulukko 8.

Kunkin eläkelain mukaan karttunut eläkemeno, milj. euroa.

	TyEL	MEL	KuEL	VaEL	KiEL	Muut julkiset	YEL	MYEL	Yhteensä
2009	9 964	143	3 138	3 576	132	109	768	624	18 455
2010	10 514	149	3 317	3 674	139	115	812	639	19 360
2011	11 096	154	3 537	3 804	148	122	863	666	20 390

Luvut sisältävät eri eläkelaitosten maksamat sekä yksityisen että julkisen puolen eläkelakien mukaiset eläkeosat ja palkattomien aikojen perusteella kertyneet osat. Tiedot perustuvat Eläketurvakeskuksen eläkerekisteriin.

Taulukko 9.

Vastuuvelka eläkelaitosten tilinpäätöstietojen mukaan, milj. euroa.

	TyEL	MEL	Yhteensä	YEL	MYEL
2009	76 246	599	76 845	127	27
2010	79 923	648	80 571	127	36
2011	79 623	659	80 282	129	44

YEL:n vastuu laskettu ETK:ssa.

Taulukko 10.

Keskimääräinen vakavaraisuusaste ja perustekorko, %.

	TyEL		MEL	
	Vakavaraisuusaste, %		Vakavaraisuusaste, %	
	huojennettu	ilman huojennuksia	huojennettu	ilman huojennuksia
2009	24,1	19,1	29,6	24,4
2010	29,4	24,3	41,0	35,4
2011	22,3	17,4	36,3	30,8

Vakavaraisuusaste = eläkelaitoksen toimintapääoma prosentteina vakavaraisuuslaskennassa käytetystä vastuuvelasta.

Lähde: Vakavaraisuusaste on laskettu eläkelaitosten Eläketurvakeskukselle toimittamista TyEL- ja MEL-vakavaraisuustiedoista.

	Perustekorko, %	
	1.1–30.6.	1.7.–31.12.
2009	3,0	3,00
2010	3,5	4,50
2011	4,5	4,75

Taulukko 11.

Sijoituskanta eläkelaitosryhmittäin, mrd. euroa.

	Eläkevakuutus- yhtiöt	Eläkesäätiöt ja eläkekassat	Yksityinen sektori	Julkinen sektori	Kaikki
2009	78,0	6,6	85,5	39,4	124,9
2010	86,7	5,4	93,1	45,1	138,2
2011	84,7	5,0	90,6	45,6	136,3

Lähde: TELA (www.tela.fi 29.11.2012).

Taulukko 12.

Sijoitusjakaumat eläkelaitosryhmittäin, %.

	Eläkevakuutusyhtiöt			Eläkesäätiöt ja eläkekassat		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Rahamarkkinasijoitukset	5,1	4,9	8,6	18,4	6,3	11,8
Lainat	10,2	9,2	7,8	2,8	1,6	1,9
Joukkovelkakirjat	36,3	28,0	32,1	31,7	35,6	36,7
Kiinteistöt ja osakkeet	12,8	12,2	13,1	16,7	16,2	15,5
Hedge-rahastot	6,0	6,1	6,0	2,4	2,9	3,1
Muut osakesijoitukset	5,0	6,1	8,2	2,0	3,4	4,0
Noteeratut osakkeet	24,6	33,7	24,1	25,9	33,9	27,0
Yhteensä	100	100	100	100	100	100

	Yksityinen sektori			Julkinen sektori			Kaikki		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Rahamarkkinasijoitukset	6,1	4,9	8,8	5,4	4,9	6,8	5,9	4,9	8,1
Lainat	9,6	8,7	7,4	2,4	2,3	1,8	7,3	6,6	5,6
Joukkovelkakirjat	35,8	28,3	32,2	40,9	39,2	41,0	37,4	31,9	35,2
Kiinteistöt ja osakkeet	13,2	12,6	13,4	6,3	5,4	6,6	11,1	10,2	11,2
Hedge-rahastot	5,7	5,8	5,8	0,9	1,3	1,7	4,2	4,4	4,4
Muut osakesijoitukset	4,8	5,9	8,0	2,5	3,3	3,8	4,0	5,0	6,6
Noteeratut osakkeet	24,9	33,8	24,4	41,6	43,7	38,2	30,2	37,0	29,0
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Lähde: TELA (www.tela.fi 29.11.2012).

Taulukko 13.*Sijoitusten nettotuotot käyvin arvo-in, %.*

	Eläke- vakuutus- yhtiöt	Eläke- säätiöt	Eläke- kassat	Merimies- eläke- kassa	Keva	Valtion eläke- rahasto	Kirkon keskus- rahasto	MELA	Yhteensä
2009	13,9	15,9	10,4	13,6	18,9	16,4	18,4	17,4	15,1
2010	10,6	11,9	12,3	13,7	12,3	11,7	13,8	11,6	11,2
2011	-2,9	-5,3	-4,3	-2,0	-1,6	-2,3	-4,3	-3,0	-2,3

Lähde: TELA ja Eläketurvakeskus.

Taulukko 14.*Sijoitustuotot käyvin arvo-in keskimäärin vuosilta 1998–2011 ja 2007–2011, %.*

	Eläkevakuutus- yhtiöt	Eläkesäätiöt ja eläkekassat	Julkinen sektori	Kaikki ¹
1998-2011	4,7	6,4	5,8	4,8
2007-2011	1,9	1,8	2,0	1,9

¹ Sisältää myös Merimieseläkekassan ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen.

Lähde: TELA (www.tela.fi 29.11.2012).

